

Oriol Broggi: «El teatre és una mentida preciosa»

El director creu que "l'enveja en el món artístic és normalíssima i s'ha d'acceptar"

"Si em crida el Broggi, ho deixo tot", em confessa un actor. "La Perla 29 (<http://www.laperla29.com/>) és la companyia del moment dirigida per l'home del moment", escriu un col·lega molt entès en teatre. Això és així, però Oriol Broggi (Barcelona, 1971) intenta no creure-s'ho gaire. El director reivindica el teatre artesanal, fa el que vol com vol i aquesta tardor torna a la Biblioteca de Catalunya amb *Cels* (<http://www.laperla29.com/espectacle/111>), del libanès Wajdi Mouawad. *Incendis* va deixar el llistó arran del cel.

Oriol Broggi fa teatre a mida i fuma amb pipa. Foto: Ros Ribas

Què t'atreu de Wajdi Mouawad?

És un autor que fins fa poc no coneixíem, però m'anaven arribant veus que deien que era extraordinari, gros, potent, fort, com una tragèdia, com un Shakespeare, que et deixava sense alè. Vam llegir *Incendis* i ens hi vam abocar. *Incendis* va ser un èxit i em vaig quedar amb ganes de fer més coses d'aquest dramaturg. Però *Litoral* i *Boscós*, les altres dues obres de la tetralogia *La sang de les promeses*, són semblants, i repetir les fórmules sempre costa. *Cels*, en canvi, és completament diferent. I ara, tres anys després d'haver fet *Incendis*, era el moment de fer una cosa diferent. També era el moment de fer una obra sense sorra...

No hi haurà sorra!?

Bé, una mica al jardí. Però bàsicament és un espai emmoquetat de gris, és molt tecnològic, hi surten molts Apple i iPads i hi ha converses per Skype. Va d'una gent que està espiant el país. Després dels atemptats de l'11-S s'ha obert la possibilitat d'espiar tothom pel bé comú. Mouawad parla d'això, de la recerca de la identitat i d'una joventut descontenta amb els seus pares i amb les generacions anteriors.

S'hi reconeix la marca Mouawad?

Sí, sí. Té una barreja de poesia, de filosofia i de construcció dramàtica molt nova, molt excepcional, molt fora de sèrie. Les obres t'atreuen perquè les veus o les llegeixes i penses "si a mi m'ha agradat molt, quan jo l'expliqui als altres també agradarà". Em venia de gust treballar *Cels*, posar-me aquest problema a sobre i tenir el repte de resoldre'l.

És un repte doble, perquè heu de satisfer unes expectatives molt altes: una obra de l'autor d'*Incendis* dirigida pel director d'*Incendis*.

A mesura que hem anat fent coses i hem anat fent-nos un nom, la pressió i les expectatives de la gent han crescut. Quan fèiem aquí *Hamlet*, o *El rei Lear* o *Antígona*, era molt relaxat. Si m'hagués sortit malament un Shakespeare, ningú s'hi hauria fixat. Però cada cop hi ha més diners en joc, més llocs de treball en joc i tot és més complicat. Després d'*Incendis* vam fer *Cyrano*, va ser un gir tan gros que la gent es va despistar, i potser la pressió l'he notada més fent *L'orfe del clan dels Zhao*. Perquè era l'Oriol, amb una companyia molt espaterrant, amb el Julio [Manrique] i al Romea. Han sortit comparacions amb *Incendis*, quan són dues obres que no tenen res a veure.

En el cas de *Cels*, les comparacions seran inevitables.

A mi em sembla que no hi seran, perquè l'obra és radicalment diferent.

No tens, doncs, la sensació de vertigen?

Per un costat la tinc sempre, i per l'altre no la tinc especialment.

***Incendis* us va consolidar com a companyia, va marcar un punt d'inflexió.**

La nostra història té uns quants punts d'inflexió, hem anat pujant replans d'escala. A cada replà hem crescut econòmicament, hem guanyat visibilitat, ens hem fet un espai més gran dins l'ecosistema teatral català i hem fet un salt endavant des del punt de vista artístic. Això ens ha passat amb *Els ulls de l'etern germà*, amb *La mort d'Ivan Íltx*, amb *Antígona*...

Heu patit reculades?

Sortosament, poques. Amb la crisi i el 21% d'IVA, ara cada producció no arriba a ser tan estupenda, i estem una mica tocats. Després de *Cels*, que és una obra molt cara i molt grossa, ens haurem de recol·locar i reinventar a la baixa, perquè si no no ho aguantarem. Som una companyia que està molt ben valorada perquè té una gestió molt moderna, i hem d'anar en compte. Sí que és veritat que *Incendis* va ser una posada de llarg, un salt endavant molt gros, però potser artísticament va ser més gros el *28 i mig* que vam fer després, i el *Zhao*, i *Cels*. Des d'*Incendis* també hem fet un gran pas pel que fa a la relació amb el públic. Hem creat l'associació d'amics de La Perla 29, i això ha donat més sentit al fet que La Perla existeixi.

Estàs fent el que sempre havies volgut fer?

Sí. Com deia el titular de la vostra entrevista a dos editors independents (<http://catorze.nacioidigital.cat/noticia/40/som/petits/pero/lliures>), som petits però lliures. Ens sentim (relativament) petits però (molt) lliures. Fem allò que ens ve de gust fer de la manera que ens ve de gust, amb el ritme i l'actitud que volem. Tenim la sort de poder estrenar en aquest espai, tot i que no ens hi podem instal·lar del tot. Qualsevol dia ens poden dir que comencen les obres i tenim el compromís de marxar-ne. De moment, és un espai públic en desús i som els únics que li podem treure partit.

Aquesta provisionalitat resulta estimulants?

Fins ara la provisionalitat ens ha anat molt bé, però hi ha moments en què necessites tenir una certa seguretat. El nostre projecte és molt seriós, requereix que els que ens ajuden (és a dir, els polítics de torn de cada administració, que van canviant i els has d'anar convençent cada vegada) tinguin clar que el que fem és interessant, que tenim una dimensió important, i que no ens posin al nivell d'una companyia petita. Al principi ens costava molt d'explicar que no només volíem fer obres de teatre, sinó que volíem ser un centre d'arts escèniques a la ciutat de Barcelona. La Perla vol ser un centre d'ebullició on passen coses.

Com i quan neix La Perla 29? Tan aviat consta que vau néixer el 1999 com més endavant.

Vam començar fent teatre amateur. En part ja érem el que som: teníem un local, el pintàvem igual... La Bet Orfila ja era la que portava els números (després ens vam casar i tal). El 98 o 99 comencem a fer una cosa semblant al que després serà La Perla. Fem produccions nostres, jo com a director i la Bet com a productora. I el 2004 fundem La Perla 29 amb el nom i el NIF actuals.

Ara celebren els deu anys, doncs.

Sí.

Part de l'èxit de la companyia és que en controleu la part artística però també la gestió.

Hem tingut èxit artístic perquè ens hem aliat amb bons actors, perquè hem tingut una estructura empresarial una mica insòlita que ens ha funcionat, i perquè entenem el públic com a tercera pota. Intentem crear un ambient en què tothom s'hi trobi bé i tingui ganes de tornar a treballar amb nosaltres.

Heu crescut al ritme que tocava?

Diria que sí. Sempre he sigut més d'acció que no d'estudi, crec que sobretot és important fer coses. Quan demanem l'espai a l'aleshores directora de la Biblioteca de Catalunya, Dolors Lamarca, li diem que hi volem fer una obra. I després d'aquesta obra en fem una altra. I ens hi anem instal·lant. Anem construint el nostre somni, la nostra empresa, en funció d'allò que tenim. No demanem un crèdit per fundar una empresa, sinó que comencem a treballar sense diners. Per fer la primera producció de La Perla, *Els ulls de l'etern germà*, agafo dos actors i els dic "jo vull fer aquesta obra, la voleu començar a assajar sense cobrar?". Ens hi posem, la sala Beckett ens deixa l'espai i ens acabem repartint el que cobrem de les entrades. Al cap d'un temps rebem una subvenció, que arriba quan ja hem assumit les despeses, i també ens la podem repartir. I ens surten quaranta bolos. Per tant, al final vam cobrar bastants diners. Si no hagués anat bé, doncs tots cap a casa. El recorregut de La Perla 29 és així: anem fent coses, i a mesura que anem fent coses ens anem definint com a

(<http://larevistilladelaperla.blogspot.com.es/2014/05/larealitat29.html>) realitat

(<http://larevistilladelaperla.blogspot.com.es/2014/05/larealitat29.html>) . Sí que cal tenir uns horitzons, però sobretot cal anar fent camí.

Quin paper hi han de jugar les administracions, en aquest camí?

La cultura no ha d'estar banyada de diners, no hi pot haver una repartidora, però les institucions han de permetre que vagin naixent flors per tot el camp, si s'hi han plantat llavors. Les han de regar una mica, però no han d'inundar el camp, perquè si ho fan creixeran unes flors amb molta força però quan s'acabin els diners -com ha passat ara- allò no s'aguantarà. Em sembla bé que un país com el nostre vulgui tenir estructures d'estat i creï un Teatre Nacional on es puguin fer coses que no es poden fer a altres llocs. Però el problema és que es va crear un Teatre Nacional lleugerament deslligat de les realitats d'aquell moment, i tenia l'aspecte de bolet. Donar contingut a aquell bolet costava molt més que haver elevat el Teatre Lliure a Teatre Nacional. La gent que fem teatre ens movem sempre en una disjuntiva: d'una banda volem que se'ns recolzi, perquè els governs han d'invertir en cultura, però si la inversió és massa gran tampoc ens afavoreix, i hem d'anar trobant l'equilibri. Crec que a La Perla hem trobat aquest equilibri. Sempre que rebem una ajuda estem molt agraïts, en alguns moments ens han pogut mimar una mica, però no se'ns ha regalat mai res. Jo sóc un director que ha rebut relativament pocs encàrrecs. El Toni Casares em va ajudar molt (al principi vam tenir un suport molt gran de la sala Beckett) i després em va fer ell un encàrrec. També vaig rebre tres encàrrecs del Nacional. I n'he rebut un del Teatro Español de Madrid. Però entremig tot han estat o coproduccions o, bàsicament, produccions que hem aixecat. La Perla s'ha fet ella mateixa, i ara ens tocarà a nosaltres ajudar altra gent. Al teatre tothom és bona gent.

Caram. Vols dir?

Sí, n'estic convençut. Jo dec molt al Toni Casares, al Sergi Belbel, potser a l'Àlex Rigola no tant però perquè ell estava en una altra línia...

I les capelletes?

Les capelletes hi són en tots els sectors. Però no són una cosa rara. Els gossos necessiten funcionar en camada per defensar-se. Les tribus prehistòriques necessitaven funcionar en grup.

N'hi ha que es maten entre elles.

Al món acadèmic això passa molt. Quan vaig fer Espriu al TNC vaig trobar a faltar generositat dels intel·lectuals, vaig topar amb molta oposició. I jo pensava "si vosaltres heu estat estudiant Espriu durant tants anys, per què no em deixeu el que n'heu fet, i a partir d'aquí jo en faig una altra cosa, i el que jo faci ho deixaré a un altre...?". Però al teatre les enveges són sanes. Tu surts a escena i és lògic que tinguis enveja si aplaudeixen més el teu company que a tu. L'enveja en el món artístic és normalíssima i s'ha d'acceptar. Jo cada vegada que veig una obra extraordinària sento enveja, m'agradaria haver-hi estat. I m'he preguntat sovint per què tothom fa cas a aquest i a mi no.

Ara l'envejat ets tu.

Potser sí. Jo no detecto enveges malsanes. Sí que noto que tinc més reconeixement que abans: els companys em valoren, i quan vaig a parlar amb els interlocutors institucionals, em sento més tranquil. Ens hem fet un nom. Trobo que ens ho mereixem, però també és perillós, perquè se'm podria escapar alguna altivesa.

Avui ningú es pot adormir en els llorers.

El reconeixement no serveix de res quan no hi ha duros. Nosaltres depenem dels nostres duros. Del nostre pressupost, a banda de la cessió de l'espai, el 20% són ajudes i el 80% són ingressos.

En Guillem Clua em va dir

(<http://catorze.naciodigital.cat/noticia/178/guillem/clua/teatre/no/dona/viure/si/no/ets/galceran>) que vivim el millor moment de la dramàtúrgia catalana. Hi estàs d'acord?

A la Biblioteca ens arriben molts textos i moltes propostes. Si ara mateix tinguéssim diners en podríem fer més, però com que no en tenim ens hem de recollir. No sé si és el millor moment de la història, no hi entenc gaire.

Algun cop se t'ha retret que no apostis més per autors d'aquí.

Hem fet coses amb autors catalans. Hem estrenat obres del Pau Miró, hem treballat amb el Marc Artigau, hem fet dramàtúrgia de Marsé... Però és veritat que quan se m'ha posat al davant el Wajdi Mouawad, tant a mi personalment com al públic que manego ens ha atret. I ens n'hem anat cap a ell.

Aquest públic que manegues què hi busca, al teatre?

El teatre és una mentida preciosa, i acaba sent més veritat que moltes altres coses. Tens una persona real que està tenint uns sentiments reals davant teu. El temps i l'espai és real, això no ho té cap altra art. Ni la pintura, ni l'escultura, ni el cine, ni la literatura...

Ho té la música.

La música passa davant teu, però no parla en el llenguatge en què t'expresses en el dia a dia. La gent va al teatre per veure una senyora que va a comprar el pa o que se li ha mort el fill. Volem que ens expliquin una història.

I sentir-nos interpel·lats.

Sí. Fem servir el teatre per distreure'ns, però esperem que vagi una mica més enllà de l'oci. Que ens faci pensar, que ens faci sentir... Quan amb una obra penses, sents i et disteus, tens un bon

motiu per anar al teatre. S'hi suma l'experiència col·lectiva, similar a la d'anar al Liceu, a un concert de rock o a un partit de futbol.

Quina relació tens amb els crítics?

Hi ha dues menes de crítiques: les consistents, elaborades, que tenen pes; i les més volàtils, que no diuen res, potser perquè no tenen prou espai al diari. Les primeres són difícils de trobar. Tinc bona relació amb els crítics, però en molts moments m'han dolgut coses que han dit. Tu fas una obra, la treballes durant quatre mesos i després el crític ve una nit i n'escriu una cosa. Allò queda publicat i ho llegeix molta gent, potser més gent de la que vindrà al teatre a veure l'obra. I tu penses "què diu aquest, ara? això és injust!". Accepto la funció del crític dins l'ecosistema teatral: la seva és una mirada entesa que elabora un discurs a partir del qual l'espectador pot llegir millor l'obra. He d'aprendre a passar per sobre de les coses que em diuen i em saben greu, i he d'aprendre a no creure'm gaire les coses bones que em diuen. Les crítiques van i vénen, jo ara començo a entendre per què em diuen una cosa o una altra, què hi ha al darrere de cada crítica.

A mesura que La Perla 29 ha anat conquerint més públic, tot i que no hàgiu renunciat a la qualitat, heu notat més reticències per part dels crítics, que acostumen a tenir predilecció pels productes minoritaris?

Una mica, sí. És veritat que als crítics els agraden més les coses petites. Però això ens passa a tots, és inevitable.

Ens fascina més un autor quan el descobrim que quan ja el coneix tot déu.

Exacte. I està molt bé que la crítica es dediqui a fer descobrir coses noves al públic. Nosaltres no ens podem queixar, no hem tingut grans ensopegades de crítica, però sí que a vegades veig una crítica molt elogiosa d'un espectacle que jo penso que no és gaire bo i em pregunto com és que li fan una crítica tan bona, flipo.

Hi ha el prejudici que és difícil combinar comercialitat i qualitat.

Per sort, en el nostre cas la crítica no ho troba malament. No hem rebut crítiques negatives pel fet que tinguem públic.

Dius que feu política des de la cultura. Això com es fa?

A *Cels* es defineix la política com la forma que té la societat d'organitzar-se i de funcionar i de pensar. La gent que té un altaveu i que genera una opinió està fent política. D'altra banda, el teatre és un mirall de la societat, ja ho va dir Shakespeare. El grup de teatre amateur del poble utilitza el teatre per ridiculitzar l'alcalde, per exemple. Això és fer política en el sentit que canalitzes interessos, frustracions i ideologia a través de la cosa escènica. La nostra manera de fer política és generar una estètica, una ideologia, una opinió. A més, les persones que fem coses de cara al públic i tenim un altaveu sabem que tot allò que diguem davant de l'altaveu serà fer política.

Els dels altaveus teniu l'obligació de mullar-vos socialment?

Crec que sí.

Tu t'has mullat en política. Et recordo al vídeo a favor de la mani de la Diada del 2012.

M'agrada prendre partit. En aquest moment està passant una cosa al nostre país, hi ha una nació per reivindicar, i a mi personalment m'agrada ser-hi. M'he intentat mullar sempre que m'ho han demanat.

Em deixes explicar als lectors on ens vam conèixer?

Sí, i tant. N'estic molt orgullós. No sé si ara la Crida a la Solidaritat seria el mateix ni si jo hi participaria de la mateixa manera, però crec que sí. Em va agradar molt formar part de la Crida, i em va agradar que la Crida es dissolgués com ho va fer. Bastant dels objectius de normalització que en aquell moment eren viables s'havien aconseguit, després se n'han obert de nous. La Crida també es va dissoldre pel cansament dels que hi eren, però em va semblar molt bé que plegués abans que ningú prengués mal.

Qui ens hauria dit llavors que vint anys després seríem on som, que el país s'hauria mogut tant.

Segurament no s'ha mogut tant.

Home, tenim un referèndum convocat i tot!

Tampoc està convocat del tot, no? És una espècie de cosa rara. Ja veurem com va.

Enyores fer d'actor?

Sí, però familiarment és molt difícil, amb les nenes, pels horaris. [Té tres filles de 12, 9 i 7 anys.] I fer d'actor fa molta vergonya. Jo he trobat en la direcció la meua manera d'expressar-me. M'agrada manar, m'hi sento bé.

El cognom t'ha afavorit?

M'ha afavorit venir de la família que vinc perquè hi ha coses que les tens sense ser-ne gaire conscient. Per exemple, jo he crescut envoltat de llibres. Però no he aconseguit res per ser fill del meu pare o nét del meu avi.

I t'ha perjudicat en algun sentit?

Tampoc. Hi ha un cert carinyo cap a la família Broggi. Quan jo vaig començar a fer teatre, el meu avi no era el referent que va acabar sent. La gent no el coneixia, excepte en determinats cercles. En els seus últims anys va viure una explosió, perquè la societat necessita referents. El cognom matern del meu pare, Trias, sí que remet a la burgesia catalana. Una burgesia molt putejada, que havien estat exiliats i ho havien perdut tot unes quantes vegades. Jo no he notat mai que se'm donés res, però haver tingut els pares que he tingut m'ha suposat molts avantatges personals. He pogut afrontar *Antígona* sense haver llegit *Antígona* gaires vegades. No he llegit ni llegiré mai la Bernat Merge, però jo a casa tenia la Bernat Metge, estava allà. Les converses que he sentit a casa o la gent que he conegut em deuen haver influït. L'espai cultural a casa meua ja venia creat des dels besavis. És un privilegi, de la mateixa manera que la persona que ha viscut tota la vida davant del mar també és molt privilegiada. Però no estic defensant les elits culturals. Quan vam fer *Antígona* aquí, la gent que més s'emocionava era la que no coneixia els clàssics i es deixava portar.

El director, davant el decorat de 'Cels'. Foto: E.P.